

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy a lengyeli Apponyi-kastély történetét egy építész diplomaterven keresztül ismerhetem meg. A 19. századi kastély reprezentációs eszköztára mellett még inkább figyelemre méltó az az öngondoskodó rendszer – a saját téglavető üzemtől a kertészeti oktatás megszervezéséig –, amely szellemi hagyatékából még ma is lehet meríteni, akár e diplomaterv tanulságai szerint.

A falu élete számos ponton összefonódik a mezőgazdasági oktatással és helyszínével. Sok más magyar településhez hasonlóan, a gazdasági, társadalmi és oktatási területen itt is megindult egyfajta fogyatkozás, kihűlés. Diplomázó először a helyszínt választja ki, és bátran vállalja, hogy ismeretlen funkció kibontása lesz a feladata. Alapos figyelem, problémafeltárás és elemzés után arra jut, hogy a környezeti rehabilitáció alternatív oktatásával új lendületet: szívet-lelket, tudást, fűtést, élelmet lehet adni, megerősítve a közösség alapvető igényeinek ellátását. A műhely családoktól, gazdáktól vesz át zöldhulladékot, az iskolát és idősothont pedig hóvel látja el. Azon felül, hogy műszaki értelemben egy ipari fűtőüzemről beszélünk, megjelenik ebben a szolgálat egyfajta szépsége is, amelynek közvetetten mindenki a részesévé válik.

Az épületek telepítése kötött, a korábbi tantermek újjáépítése és felhasználása tudatos tervezői döntés. A növényházak tájolása, a térbeli elhelyezkedés is a funkcióból eredő következmény. A korábbi épületegyüttes fontos attribútumai: a torony, a támfal, a déli tetők és a különálló épülettömegek újraserkesztésre kerülnek, az erről szóló érzékeny folyamatokra izgalmas tervezési előzményekre utal. A tervezési napló mérhetetlen energiáról és elszántságról tesz tanúságot. Kételyek helyett, vagy azok eloszlására számos vizsgálat, elemzés és számítás született, amely kellő biztonságot adhatott a legfontosabb tervezési alapelvek lefektetéséhez.

Kifejezetten érdekes, hogy az építészeti kialakítást alátámasztó elvek nem helyiségprogramból, hanem körforgási folyamatokból származnak, amelyek különböző időállapotaira egyszerre kell megfeleljen a ház. A talaj körforgása, a zöldhulladék kezelése és a pellet előállításának technológiája emberi léptékben mind lassú folyamatok. Minden, ami az épületben és környezetében történik, csak többéves távlatban érzékelhető. A terv egyik legfontosabb, ki nem mondott felfedezése az *időtlenység*.

Figyelemre méltó, hogy az épületben nincsenek törekeny, puha, fáradó anyagok, nem találni felesleges részleteket. A téglá- és vasbeton szerkezetekben jól érzékelhető a tartalék, találékony az inverz termikus burok felvetése is. Az épület úgy válik "okos házzá", hogy közben minden automatizált és smart megoldástól mentes marad. A terv szinte minden döntése tisztán funkcionális. Az erőteljes és egységes szerkezetek nem hagynak kétséget az időtlen kialakítás felől, mégis felmerül a kérdés: mindezek mellett érdemes-e megjeleníteni az építés saját korának valamely jellemző lenyomatát? Vajon a téglá mozgalmasság textúrája, a növények friss világa és a szépen benapozott terek lágyítják-e ezt a szigorú rendszert?

A pelletáló épület működése könnyen olvasható. Szellemes megoldás az épületen belül megvalósított gravitációs technológia, helyénvaló az alsó szint lineáris szerkesztése. A ház kialakításában tisztán jelennek meg az összefüggések, jó arányban válnak szét a nehéz téglá és a könnyű perforált épületrészek; a homlokzati anyaghasználat illeszkedik a terület többi épületéhez is. A másik iskola mozgalmasság tömegét tekintve talán ennél az épületnél sem lenne idegen egy markánsabban megjelenő, épített kéményt.

A közösségi épület elrendezését a lépcsőtorony és a déli tetősíkok együttesen formálták. Izgalmas megoldás, hogy az étkező indirekt módon a növénytér felől kapja a bevilágítást. A közösségi tér kissé zárt. A bejárat hangsúlyosabb jelölésével, vagy az északi nyílások átjárható kialakításával a terem külső térkapcsolata és homlokzati megjelenése is oldottabban tudna reflektálni a tér közösségi jellegére.

A tervek kidolgozottsága átlagon felüli; az a koherencia, amely a tervezési döntések során tapasztalható, megjelenik a rajzok minőségében is. Számomra örömteli, hogy az egyetemi prezentációkon sokszor látható, zavarbaejtően megdolgozott grafika helyett Fanni inkább a részletes építészeti és műszaki információk átadására helyezi a hangsúlyt. Ez esetben más minőségben szól a terv az olvasóhoz.

A diplomatervben olyan épület látunk, amelyet átjár a szél, a napfény és a földhő, dimenzióit a terep és a hely formálja. Merít a régeből és visszaad a környezetének, így működése egyfajta egyensúlyozás. „Amely elemek segítségével értelmezzük természeti környezetünket, ugyanazokkal formáljuk mesterséges környezetünket is.” – e tervnél szinte maradéktalanul megvalósul Christan Norberg-Schulz negyven éve megfogalmazott alapelve. A fenti értékek mentén a diplomatervet elfogadásra javaslom, tervezőjének jó munkát kívánok pályája során!